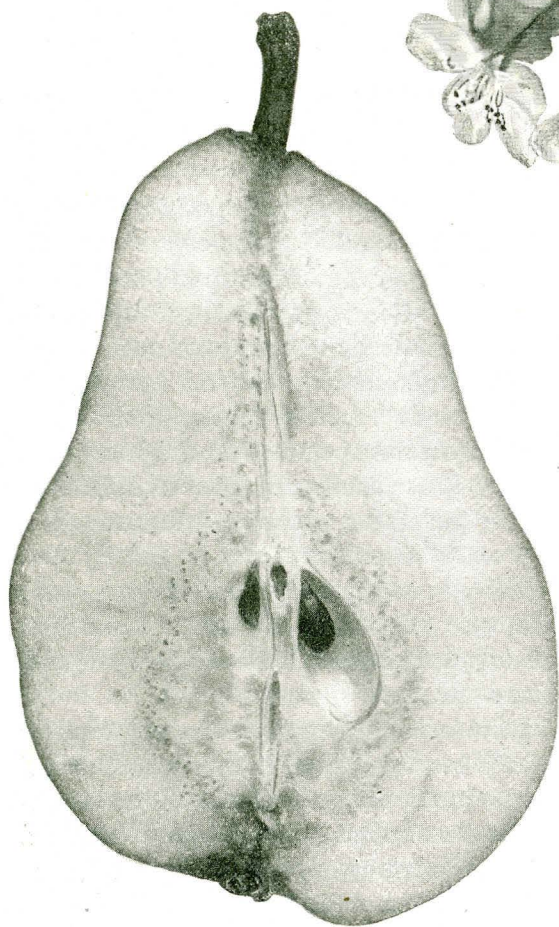

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

HRUŠKY

Čís. 55.

CANALOVA MÁŠLOVKA - Graf Canal - Comte Canal

Říha, Jan: České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

CANALOVA MÁŠLOVKA

O původu této dobré, poměrně velké zimní hrušky, která i za nejskrovnějších poměrů se daří dobře, nelze říci nic spolehlivého. Děkan Rössler poznamenal ve svém soupise při čís. 212: „Canalova máslovka — ze semene v Křeseticích“.

Bláha zjistil, že v zahradách Pomologického ústavu v Troji se vyskytuje pod třemi jmény, a to Canalova máslovka, Křesetická (Müllerbirne aus Křesetitz) a Semenáč z Křesetic (Wildling von Křesetitz). Nějakého sebe menšího rozdílu jak ve vzrůstu stromu tak i v plodech nelze naprosto zjistiti; také i baron Trautenberg tvrdil, že rozdílu není. Bláha probadal vše mu přístupné, ale mimo novější popis v „Handbuch der Obstkunde“ nenalezl ani zmínky o ní, až teprve mezi zápisky, vlastním předchůdcem zanechanými, našel popis hrušky této z roku 1818 s poznámkou: „Semenáč z Křesetic“. Asi v té době působil v Praze hrabě Canal de Malabeila a vlastenecká společnost hospodářská pojmenovala ji k jeho počtě.

Lze tedy míti za to, že vzrostla náhodou v osadě Křeseticích, nedaleko Kutné Hory, odkudž se rozšířila na všechny strany, čemuž nasvědčují statné, posud zdravé stromy, nalézající se všude ve starých sadech.

Ale v posledních letech nehledí si jí už tak jako dříve, a nové odrůdy ji zatlačily v pozadí. V přítomné době se pěstuje nejvíce v chladnějších, výše položených obvodech v hojné míře na Vysokomýtsku, odkudž p. Freidl píše, že pro podobné polohy není snad odrůdy vhodnější, která by se za tak nepříznivých poměrů dařila, jako tato.

S půdou se spokojí jakoukoliv, jen když není příliš suchá; roste sice i v této, avšak plody přináší tak drobné, že nestojí za to. Poloha svědčí jí otevřená; polní sady, stromořadí při silnicích a cestách jsou pro ni nejvýhodnější; malé, husté, zavřené zahrady se pro ni nehodí. Trpí v podobných místech velice plísni, kdežto na volném vzduchu jest jí ušetřena a bývá vždy čistá. Z této příčiny se hodí hlavně k pěstování vysokých stromů; kdo ji chce pěstovati krskem, musí ji před plísni chrániti stříkáním známou jíchou. K tomuto účelu se mají bráti stromky šlechtěné na kdouli; daří se na ní zcela dobře a vzrůstá rychle v úhledné jehlance, které začnou brzo ploditi. Plodnost vysokých stromů počíná později, ale pak jest hojná, ač nikdy přílišná. Strom zůstává až do stáří zdravý, mrazy mu neškodí, ani v čas květu není choulostivý, spíše škodí květu dlouho trvající deště.

Z mládí roste velmi bujně, pěkně vzhůru a rozvětňuje se v korunu dosti mohutnou, vysokou a širokou, s odstálými větvemi.

Ledorosty narůstají zprvu dlouhé a silné, některé rovné, jiné zakřivené a v mládí šedou plstí pokryté, později, když vzrůst se zmírní, bývají kratší, ke konci silnější, téměř rovné, jen pod oky maličko zprohýbané, jsou oblé, zelenavě hnědé, na sluneční straně více hnědé, sem tam jako přišedivělé a hustě posety hrubšími, špinavě bělavými, vyvstálými pihami.

Dlouhá, štíhlá, dobře vyvinutá oka jsou u spodu letorostu více, ke konci méně odstálá, špičku mají k letorostu přihnoutou, šupiny hnědé a šedě vroubené a jsou na patkách mírně vydutých, s třemi žebérky, z nichž střední se táhne obvykle až po druhé oko; na velmi bujných letorostech bývají patky velmi vyduté. (Viz obraz.)

Rašící lístky jsou jasně zelené a od kraje ke středu lehce zahnědlé s krajem ochmýřeným, postupem vývoje listu zůstává jen kraj zahnědlý, až i to konečně zmizí a barva se změní ve svěže tmavě zelenou. Po úplném vývoji bývají uprostřed letorostu největší, až 100 mm dlouhé, 58 mm široké, tvaru vejčitého, s krátkou, k jedné straně přihnoutou špičkou, bývají na dél srpovitě, na šíř člunkovitě prohnuté a mají kraj velmi mělce a tupě pilovitý; řapíky mají asi 45 mm dlouhé, z nichž jen nejhořejší mívají krátké, šidlovité palisty, které brzo opadávají; najdou se však listy téměř okrouhlé, 66 mm dlouhé a 57 mm široké s krátkou špičkou a na zcela krátkém řapíku, příplodní pak bývají mnohem delší než širší, eliptické a mají řapíky dlouhé až 70 mm.

Květní poupata, jichž se vyvinuje hojnost, jsou krátká, baňatá a mají roztřepenou špičku. Z nich vykvétají neúhledné, malé, z podlouhlých, úzkých, zelenavých plátků řídce sestavené květy v malých chomáčcích. (Viz obraz.)

Velikost plodu se různí, mladé stromy skýtají plody asi 200 g těžké, tedy asi takové, jak patrně z průřezu černého obrazu; stromy starší dávají plody již menší, 120—150 g těžké, asi takové, jak znázorňuje připojený barevný obraz. K zhotovení tohoto obrazu bylo použito plodů zaslaných p. Freidlem z Vysokého Mýta, kdežto obraz průřezu byl zhotoven podle plodů z okresní školky v Chlumci nad Cidlinou. Tvar znázorněný průřezem převládá u plodů s nízkých stromů, druhého tvaru jsou většinou plody s vysokých stromů. Povrch plodu bývá zhrbolen více nebo méně podle jich velikosti, téměř pak mírně zhranatělé.

Otevřený kalich, sestavený z ústí dole souvislých, rohovitých, krátce klínovitých, a rozložených, vězí v mělké, zhrbolené jamce na šikmém temeni plodu.

Silná, dřevnatá, krátká, zelená a rzivá stopka bývá vtlačena do širší nebo užší špičky v malou jamku, obklopena kroužkovitými hrbolky, bývá však také, zvláště u plodů ke špičce štíhlejších, ke špičce jen přimáčkuta a převyšujícím hrbolem přimáčkuta lehce na stranu.

Se stromů trhané plody mívají slupku tvrdou, až nápadně hladkou, méně lesklou a zelenou, později na loži bývá slupka až mastná, barva zbledne tak, že jest žlutavě zelená, ve stínu více zelená, na straně sluncem ožehlá o něco více žlutá, výjimkou také i červenavě prokvétá a bývá i žihána. Silnější, nápadně, šedé tečky pokrývají hustě celý plod, ve stínu bývají bledší, na straně slunečné tmavší a vroubeny jednotlivě červeně; většina plodu bývá prosta rzi. Po některých plodech bývá roztroušena velice jemná, drobounká rez, zvláště blíže kalicha, sem tam vyskytuje se i nějaká větší rzivá skvrna.

Bělavá, jemná dužnina jest plná šťávy a zcela se rozplývá; chuť její jest skvostná, libě navinule sladká, velmi jemně okořeněná a občerstvující.

Hrubší zrninou obklopený jaderník má osu někdy širokou a dutou, jindy užší a přetrhanou a chová ve velmi prostranných pouzdrech pěkná tmavá jádra jen v malém počtu, ostatní bývají nevyvinutá.

Češe se asi v polovině října, což nutno konati, poněvadž na stromě pevně drží, velmi opatrně, aby se neulámalo mnoho plodonosných větvíček; ukládá se opatrně na lože, kdež podle toho, jaké bylo léto, často již kolem 10., zpravidla až koncem listopadu dospívá k jídlu, což prozrazuje příjemnou vůní.

Nezraje najednou hromadně, ale nenáhle, takže ještě v lednu, ano i v únoru bývá dosti zdravých plodů. Jest to výborná hruška na stůl; na trhu není známa. Také by pro svoji neúhlednou barvu ani kupce nelákala přes to, že vyniká dobrou chutí. K vývozu se hodí výborně, jest dlouho tvrdá a i v době zrání zcela snadně snáší dopravu.

Bláha o ní napsal: Roste až do stáří bujně a tvoří širokou korunu; plodnost začíná v 8. až 10. roce, potom ob rok bývá hojná. Poloha otevřená, spíše stromořadí než nízké uzavřené sady, v nichž trpí plísni. Mrazy nikdy netrpěla.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji ji chovají pod jmény: Canalova máslovka, čís. 129, Křesetická čís. 345 a Semenáč z Křesetic, čís. 441. Popisy nalézají se: Pixa, „Klíč štěpařský“ čís. 111, Křesetická, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 171, Graf Canal se značkou oo!, Lucas, „Die wertvollsten Tafelbirnen“ čís. 82, Graf Canal; Thomas str. 95, Graf Canal; dále známa jsou synonyma: Graf Canal von Malabeila, Comte Canal, Wildling von Kresetz, Müllerbirne aus Kresetz, Conapia Comititis.

